

Hoe werkt waterbergings-/inundatiegebied Blokhoven?

Op het Eiland van Schalkwijk komt bij hevige regenval af en toe wateroverlast voor. Deze overlast wordt verergerd als het, door klimaatverandering, vaker en heviger gaat regenen.



Wateroverlast in Schalkwijk (2007)

Waterbergingsgebied Blokhoven draagt bij aan het voorkómen van wateroverlast, nu en in de toekomst. Om extra water te kunnen opvangen

is een diepe waterplas van 1 hectare gegraven. In deze plas staat permanent water. Naast deze waterplas is een 2,2 hectare groot gebied verlaagd. Dit gebied doet dienst als demonstratie-inundatieveld en wordt bij piekbuien ingezet als waterberging.

Stuw Blokhoven

Met de stuw Blokhoven, die voor u staat, houden we de waterstand in het waterbergingsgebied 60 cm lager dan in de achterliggende polder. Bij hevige regenval kan er dus extra veel water worden opgevangen en loopt het water uit de polder over de stuw heen, het gebied in.

Demonstratie inundatie

In de zomerperiode wordt het gebied ingezet om de inundatie te demonstreren. Tijdelijk wordt de stuw iets

omhoog gezet, zodat het waterpeil in de polder Blokhoven enkele centimeters stijgt. Daarna wordt de stuw weer omlaag gezet, zodat het water het bergings/inundatiegebied

instroomt. Als hevige of langdurige regenval verwacht wordt kan het waterschap besluiten de inundatie niet door te laten gaan. Het gebied is dan nodig voor waterberging.



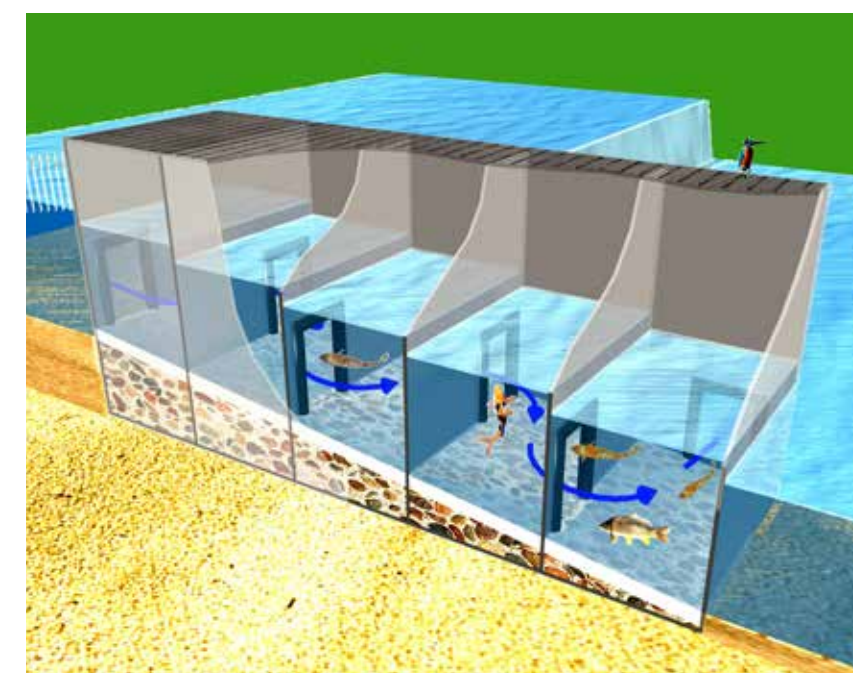
Ruim baan voor vissen



De betonnen vispassage wordt op z'n plek gehesen. Links op de foto is de stuw in aanbouw.

Gemalen en stuwen vormen barrières voor vissen. Daarom plaatst het waterschap daar vispassages. Ook bij stuw Blokhoven is zo'n passage te zien. Loop maar eens over het rooster en kijk hoe het water door de kamers stroomt!

Vissen kunnen het peilverschil zo makkelijk overbruggen en van en naar hun paaigebieden zwemmen. Bijvoorbeeld van de polder Blokhoven naar de Lek en terug. In 2016 telde het waterschap al meer dan 70 vispassages.



De vispassage is een betonnen bak met tussenschotten en openingen waar vissen doorheen kunnen zwemmen. De openingen staan in een zigzagpatroon en zorgen voor een constante en niet te harde waterstroming. Hierdoor kunnen vissen, met kleine stapjes tegen de stroom inzwemmend, het peilverschil van de stuw overbruggen. De met stenen bedekte bodem van de vispassage loopt geleidelijk op, zodat ook kruipende waterdieren en bodemvissen de stuw kunnen passeren.



Inundatieveld Blokhoven geeft een mooi beeld van de werking van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De Nieuwe Hollandse Waterlinie was een verdedigingslinie tussen Muiden en de Biesbosch van 85 kilometer lang. De linie deed dienst van 1815 tot ongeveer 1940.

Water was het belangrijkste verdedigingswapen van de linie. Als de vijand in aantocht was, konden aaneengesloten en laaggelegen stroken polderland opzettelijk onder water worden gezet, ofwel 'geïnundeerd'. Zo ontstond een waterbarrière van 3 tot 5 kilometer breed en slechts 30 tot 60 centimeter diep (kniehoogte). Die was zo breed dat de vijand er niet overheen kon schieten en zo ondiep dat de waterplas onbevaarbaar was.

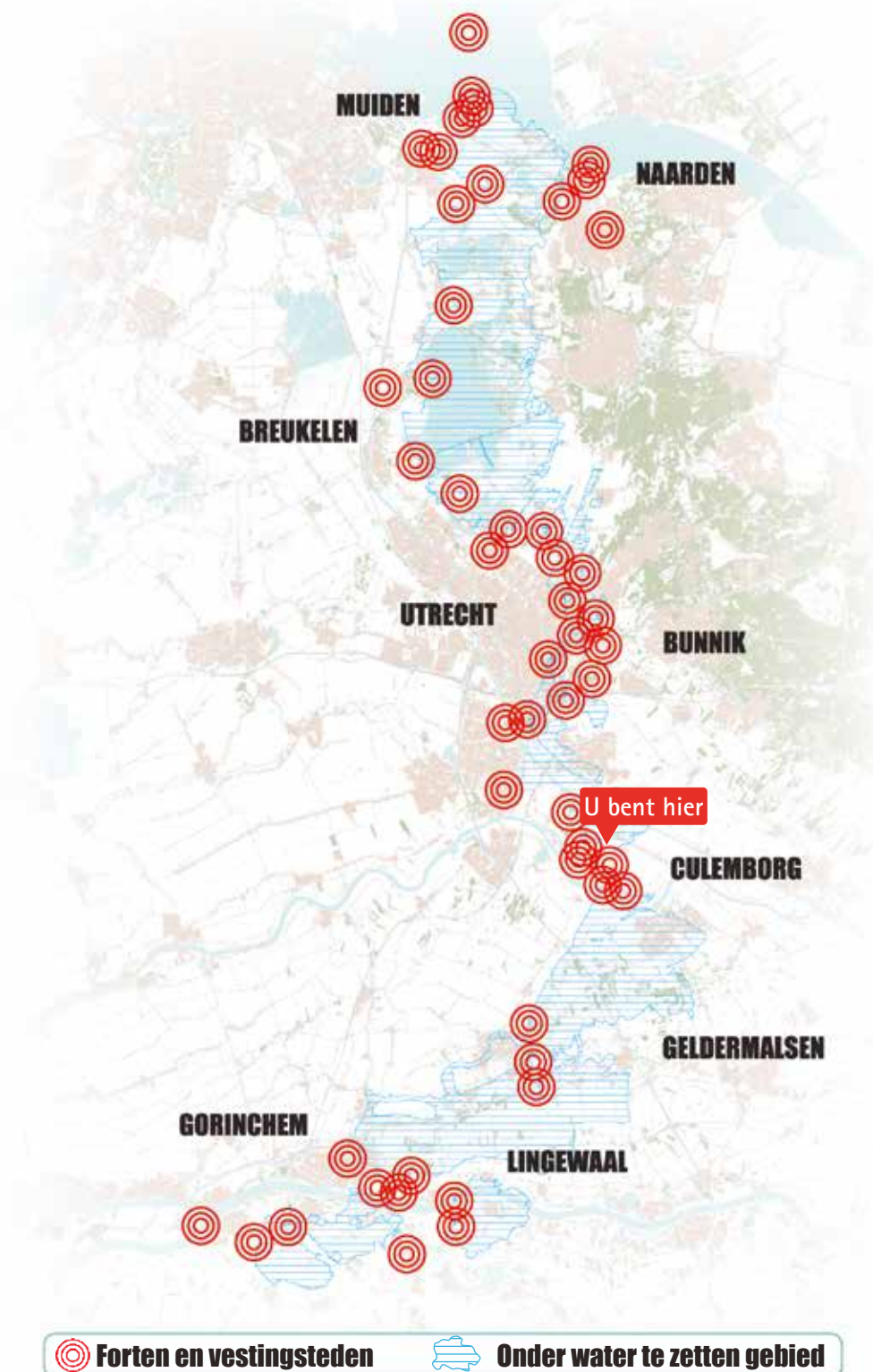
De hogere gebieden, die niet geïnundeerd konden worden, werden beschermd door forten en andere verdedigingswerken. In de directe omgeving zijn dat Werk aan de Korte Uitweg, Lunet aan de Snel, Fort Honswijk, Werk aan de Waalsewetering en Werk aan de Groeneweg.



Sloten en greppels werden onzichtbaar, zodat rijden en lopen verraderlijk was voor de vijand



Kijk op www.forten.nl voor de activiteiten op de forten en op www.hollandsewaterlinie.nl voor meer info over de forten en de Waterlinie.



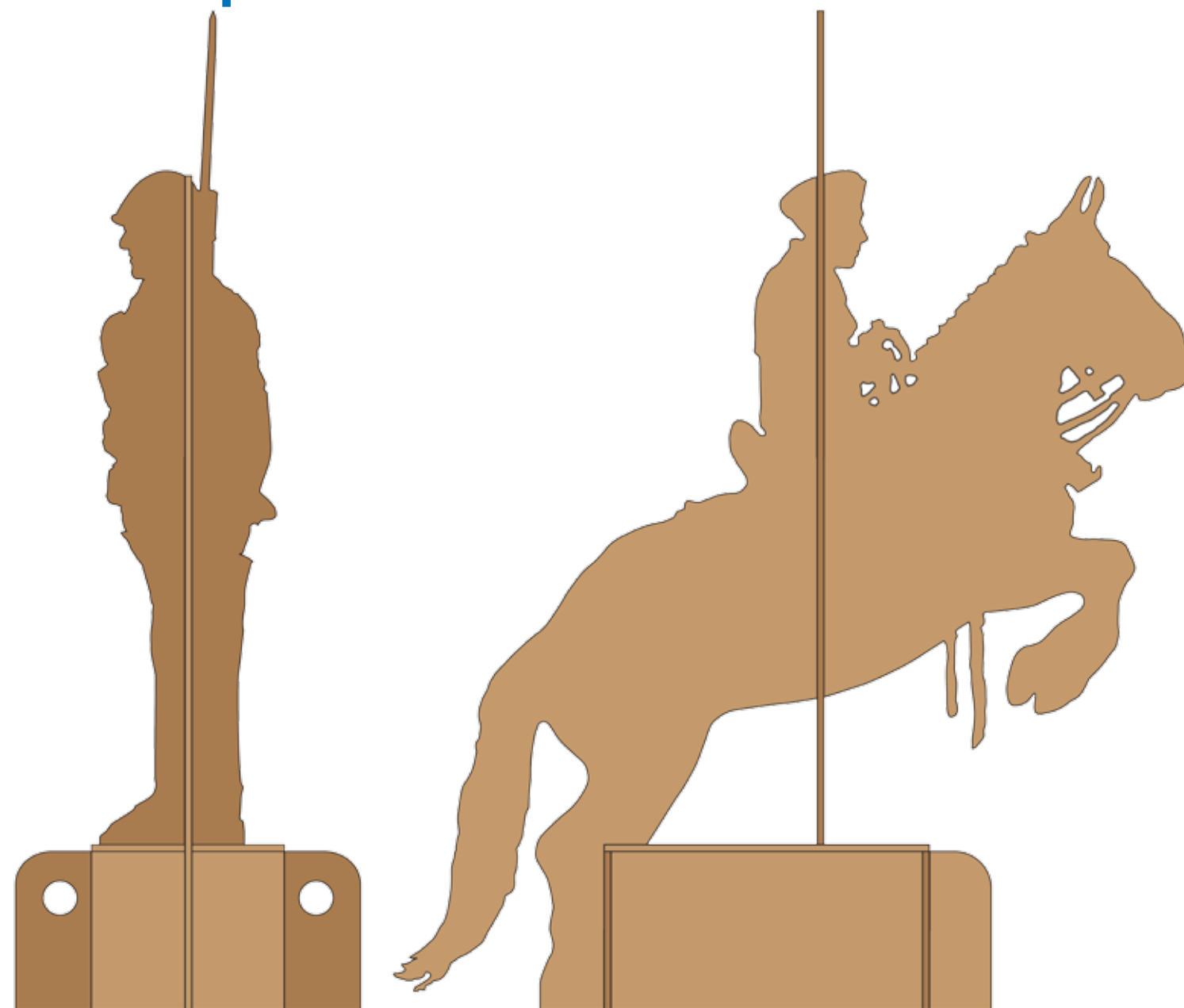
Het geheim van man en paard

Het beeldendkunstenaarsduo Christel van Vliet en Willy Kruijssen van atelier Beeldmakers uit Schalkwijk won in 2017 een ontwerp-wedstrijd voor het kunstwerk dat nu midden in het water van de plas staat.

Het kunstwerk verbeeldt de iconen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie: de soldaat, die waakt over noord-west-zuid-oost; het paard, dat ontkomt naar het oosten; en de kracht van water. Het element water komt samen met de elementen aarde, lucht en vuur terug in de sokkel van het beeld. In het water schuilt het geheim van man en paard.

Nieuwsgierig geworden?

Kijk dan (via de QR-code) op www.beeldmakers.nl



< Naar het noordwesten

Naar het oosten >



Een inundatieveld in de Nieuwe Hollandse Waterlinie werd onder water gezet door middel van een ingenieus systeem van dijken, kanalen en sluisen. De polders bij Schalkwijk en Tull en 't Waal werden geïnundeerd met water uit de Lek. Via de inundatiesluis naast Fort Honswijk en het inundatiekanaal werd Lekwater ingelaten. Dit stroomde via verschillende weteringen de polders in. De Achterdijk vormde een obstakel voor inundatie. Op enkele strategische plaatsen werden coupures (onderbrekingen in de waterkering) gemaakt, zodat de polders sneller konden vollopen. Deze coupures zijn in de Inundatiekaart gemarkeerd met rode kruisjes.

Evacuatie Schalkwijk

In mei 1940 is de polder Blokhoven daadwerkelijk geïnundeerd. In de

Inundatie van Schalkwijk

polder stond zo'n 40 centimeter water. Ongeveer 2500 bewoners werden geëvacueerd. Nadat Nederland was gecapituleerd konden de inwoners weer terugkeren. Aan het eind van de oorlog, in februari 1945, is het gebied opnieuw geïnundeerd. Dit keer door de Duitsers, die hiermee wilden voorkomen dat de geallieerden in de polder Blokhoven zouden landen.

Evacuatie van Schalkwijk in 1940



Getuigenverslag Toon van Buren over de inundatie van Schalkwijk: "Tijdens de oorlog heb ik het inundatie-water nog gezien. Met mijn oom Hannes Vernooij van de Lekdijk mocht ik mee in zijn wagen, een kaasbrik: ik was 8 jaar oud. Wij reden door de Achterdijk, het paard liep met zijn buik in het water, en rechts en links stond al het land onder een spiegelend watervlak dat tot aan de kerk van Schalkwijk reikte. Ik kon de weg niet zien, maar oom Hannes zei dat hij niet echt behoefde te sturen, omdat het paard zelf de weg wel vond."

(voor video van ander getuigenverslag scan QR-code)



Inundatiekaart, de rode kruisjes markeren de coupures



Fort Honswijk met rechts de inundatiesluis (1977)

buitendijks ter hoogte van het Werk aan de Waalsewetering een batterij aangelegd, met het doel de werken aan de Waalsewetering en de Korte Uitweg te flankeren. Tijdens de mobilisatie van 1914-'18 werd ten oosten van de Groeneweg het 'Werk aan de Groeneweg' aangelegd, dat bestond uit aarden wallen en schuilplaatsen van gewapend beton. Het werk had ten doel een directe aanval op fort Honswijk te voorkomen. Na 1930 werden op strategische plaatsen in en bij de forten, maar ook daar waar de linie doorsneden werd door spoorlijnen en nieuwe wegen, mitrailleur- en kanonkazematten van gewapend beton gebouwd, wegversperringen ontworpen en de inundatiemogelijkheden aangepast. Zo werd bijvoorbeeld ter hoogte van kasteel Heemstede een grote keer-of plofsluis in het Amsterdam-Rijnkanaal aangelegd om te voorkomen dat het water van de te inunderen terreinen ten oosten van de Vaartse Rijn, via dit nieuw gegraven kanaal in noordelijke richting zou wegvloeiën. Nog tijdens het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was men bezig met de bouw van een nieuwe serie kazematten, die gedeeltelijk waren voorzien van gietstalen geschutskoepels.

Tijdens de mobilisatie van 1939-'40 werd de waterlinie nog wel in staat van verdediging gebracht en op 12 mei 1940 werden zelfs inundaties gesteld, maar het



afb. 156
Militaire oefening in 1910. Op de achtergrond het Werk aan de Waalsewetering.
Foto Huisarchief Wickenburgh.



afb. 157
In 1945 stelde de Duitse bezetter inundaties om de opmars van de geallieerde legers te vertragen. Ondanks sabotage van de kant van de plaatselijke bevolking liep een groot gedeelte van Houten en Schalkwijk onder water. De foto toont de geïnundeerde polder Blokhoven. Collectie P. M. Heijmink Liesert.

gevoel van veiligheid bleek een illusie toen de Duitse parachutisten ongestoord ver achter de linie landden. De inundatie van 1940 zette een groot gedeelte van Schalkwijk en een deel van Tull en 't Waal onder water. In Houten werden het Vechter- en Oudwulverbroek, een gedeelte van Wulven en een klein deel van de Houtense Vlakte geïnnundeerd. In verband met de onderwaterzetting werden alle inwoners van de betreffende plaatsen en een groot deel van de veestapel op